

IMPACTUL ȘI ROLUL METODELOR INTERACTIVE DE GRUP ÎN DEZVOLTAREA LIMBAJULUI LA VÂRSTA TIMPURIE

*Preduț Cristina Marinela, profesor învățământ preșcolar
Grădinița cu Program Prelungit Nr. 5
Slatina, jud. Olt, România*

CZU: 37.016:808

Abstract

Pre-school age is a decisive stage in the correct learning of speech, because important changes are now taking place to ensure correct pronunciation of phonemes, the establishment of the basic lexicon, the appearance of the interior language, diversifying the forms of communication, enhance the cognitive functions of the language, assimilation, in the practice of speech, of grammatical structures. Interactive group methods are modern ways to stimulate language learning and development from early age, they are teaching tools that promote the exchange of ideas, experiences and knowledge. The implementation of these modern teaching tools requires a combination of qualities and availability from the teacher: open-mindedness, adapting the teaching style, mobilisation, desire for self-improvement, reflective and modern thinking, creativity and great flexibility in concepts.

Key-words: language, method, interactive, pre-school, educator.

Marii pedagogi au evidențiat faptul că folosindu-se metode diferite și interactive se obțin diferențe esențiale în pregătirea elevilor, că însușirea unor noi cunoștințe sau comportamente se poate realiza mai ușor sau mai greu, în funcție de metodele utilizate.

Antrenarea permanentă a elevilor la un efort intelectual susținut și înarmarea acestora cu capacități necesare unei activități de învățare productivă reprezintă modalitatea cea mai eficientă de educare a elevilor în spiritul unei atitudini conștiente și active. Învățarea în grup exersează capacitatea de decizie și de inițiativă, dă o notă mai personală muncii, dar și o complementaritate mai mare aptitudinilor și talentelor, ceea ce asigură o participare mai vie, mai activă, susținută de foarte multe elemente de emulație, de stimulare reciprocă, de cooperare fructuoasă. Specific metodelor interactive de grup este faptul că ele promovează interacțiunea dintre mințile participanților, dintre personalitățile lor, ducând la o învățare mai activă și cu rezultate evidente.

Metodele interactive de grup sunt modalități moderne de stimulare a învățării și dezvoltării limbajului încă de la vârstele timpurii, sunt instrumente didactice care favorizează interschimbul de idei, de experiențe, de cunoștințe.

Interactivitatea presupune o învățare prin comunicare, prin colaborare, produce o confruntare de idei, opinii și argumente, creează situații de învățare centrate pe disponibilitatea și dorința de cooperare a copiilor, pe implicarea lor directă și activă, pe influența reciprocă din interiorul microgrupurilor și interacțiunea socială a membrilor unui grup.

Implementarea acestor instrumente didactice moderne presupune un cumul de calități și disponibilități din partea cadrului didactic: receptivitate la nou, adaptarea stilului didactic, mobilizare, dorință de autoperfecționare, gândire reflexivă și modernă, creativitate, inteligența de a accepta noul și o mare flexibilitate în concepții.

Uneori considerăm educația ca o activitate în care continuitatea e mai importantă decât schimbarea. Devine însă evident că trăim într-un mediu a cărui mișcare este nu numai rapidă, ci și imprevizibilă, chiar ambiguă. Nu mai știm dacă ceea ce ni se întâmplă este „bine” sau „rău”. Cu cât mediul este mai instabil și mai complex, cu atât crește gradul de incertitudine.

Datorită progresului tehnologic și accesului sporit la cunoaștere și la resurse ne putem propune și realiza schimbări la care, cu câțiva timp în urmă, nici nu ne puteam gândi.

Trebuie, deci, să ne modificăm modul în care gândim prezentul și viitorul educației pe care îl dăm generației următoare, având în vedere aceste aspecte. Nu ne mai putem permite o unitate școlară „muzeu”, orientată spre trecut, care pune accent pe cunoștințe, ci avem nevoie de o școală ce-i pregătește pe copii pentru viitor, punând accent pe competențele sociale și de comunicare.

E bine ca profesorul să modeleze tipul de personalitate necesar societății cunoașterii, personalitate caracterizată prin noi dimensiuni: gândire critică, creativă, capacitate de comunicare și cooperare, abilități de relaționare și lucru în echipă, atitudini pozitive și adaptabilitate, responsabilitate și implicare.

Un învățământ modern, bine conceput permite inițiativa, spontaneitatea și creativitatea copiilor, dar și dirijarea, îndrumarea lor, rolul profesorului căpătând noi valențe, depășind optica tradițională prin care era un furnizor de informații.

În organizarea unui învățământ centrat pe copil, profesorul devine un coparticipant, alături de elev, la activitățile desfășurate. El însoțește și încadrează copilul pe drumul spre cunoaștere.

Utilizarea metodelor interactive de predare – învățare în activitatea didactică contribuie la îmbunătățirea calității procesului instructiv-educativ, având un caracter activ – participativ și o reală valoare activ – formativă asupra personalității elevului.

Instruirea interactivă este asociată cu o formă superioară de învățare, care se realizează grație eforturilor intense ale celor ce învață, se formează și contribuie prin propriile forțe la atingerea obiectivelor, formă numită *învățarea (inter)activă* – aceasta presupune ambianțe interactive și medii de învățare activizante și creative, care permit elevilor să reflecteze asupra propriei cunoașteri și asupra modalităților de cunoaștere, să se întrebe, să discute, să asculte, să întrebe, să scrie, să citească, să rezolve, să aplice, să simuleze, să cerceteze, să propună, să soluționeze, să descopere, să problematizeze ș.a.m.d.

Învățarea activă este un tip de învățare care are la bază implicarea individuală profundă – intelectuală, psihomotorie, afectivă și volițională – a subiectului învățării în dobândirea noului, respectiv angajarea propriilor sale eforturi intelectuale și psihomotorii în însușirea activă și creativă a cunoștințelor, în construirea cunoașterii, în formarea și dezvoltarea abilităților, capacităților, competențelor, comportamentelor.

Instruirea activă reprezintă un tip superior de instruire, care se bazează pe activizarea subiecților instruirii, respectiv pe implicarea și participarea lor activă și deplină (intelectuală / cognitivă, afectiv-motivațională și psihomotorie) în procesul propriei formări, prin stabilire de interacțiuni intelectuale, verbale, social-emoționale și afective cu cadrul didactic și de interacțiuni cu conținuturile curriculare.

Comunicarea socială, interpersonală, promovată în instruirea activă este una activă, ea presupunând interacțiuni și schimburi intelectuale, verbale, social-emoționale și afective: profesor – elev(i) și elev (I – profesor, mediate de conținuturile curriculare, interacțiuni profitabile pentru toți participanții la procesul educațional.

În mod excepțional, atât instruirea activă, cât și instruirea interactivă valorizează și promovează activismul individual, interacțiunea individului cu sine însuși, în limbaj intern, comunicarea intrapersonală, pe care o consideră o condiție sine qua non pentru declanșarea activității și efervescentei mentale, precum și pentru angajarea afectiv-volițională a individului în activitatea didactică.

Atât în învățarea activă, cât și în cea interactivă sunt angajate capacități productiv-creative,

operațiile de gândire și de imaginație, se apelează la structurile mentale – structurile operatorii și structurile cognitive de care dispune elevul și de care el se folosește ca de niște instrumente în susținerea unei noi învățări. Instruirea interactivă este calibrată pe interesele / nivelul de înțelegere / nivelul de dezvoltare ale elevilor, vizându-se o învățare interactivă, în cadrul căreia se pun bazele unor comportamente active observabile, cum ar fi: comportamente care denotă participarea elevului: acesta este activ, răspunde, se autopropon pentru a răspunde și ridică mâna; gândirea creativă: elevul face interpretări, face sugestii, oferă soluții alternative; gândirea evaluativă: elevul face analize comparative, raționamente, judecăți de valoare în funcție de anumite criterii interne și externe; construirea cunoștințelor: elevul însuși depune eforturi cognitive, realizează sarcini de lucru care îl vor conduce spre înțelegerea conținuturilor; învățare aplicată, activă, interactivă, creativă într-o anumită situație de învățare și într-un anumit mediu curricular ș.a.m.d.

Învățarea activă și interactivă se bazează pe o relație educațională asimetrică / disimetrică, în care elevul însuși are rol de autentic „reglator pedagogic”, iar profesorul – rol de organizator și ghid al procesului de învățare desfășurat de elev. Este de dorit ca implicarea activă și interactivă a elevilor și învățarea (inter)activă realizată de aceștia să îi ajute să descopere plăcerea de a învăța, care poate da naștere altor sentimente pozitive-de încredere în propriul potențial, de dorință de cunoaștere, de împlinire etc. Astfel, învățarea (inter)activă reprezintă un proces volitiv, activ, mediat intern, în cadrul căruia cel care învață descoperă, analizând situații și experiențe etc. și trecându-le prin filtrele propriei personalități.

Individul care învață în mod activ și interactiv este propriul inițiator și organizator al experiențelor de învățare, capabil să își reorganizeze și restructureze în permanență achizițiile proprii, în viziune sistemică. Prin învățarea activă tindem ca, treptat, elevii să devină capabili să elaboreze proiecte individuale personalizate de învățare, să își asume responsabilitatea acestora, să le conștientizeze, să le aplice, să le evalueze și amelioreze, să își monitorizeze, gestioneze și autoregleze învățarea, dobândind, progresiv, autonomie în învățare și formare.

Pedagogia și instruirea interactivă operează cu dispozitive școlare centrate pe activitatea de învățare a elevului; vorbim despre o pedagogie centrată pe elev, care devine actor în actul educativ, în elaborarea de reglementări și reguli, inclusiv de reguli de socializare. Elevul este membru al unei clase care, în termenii instruirii active, este reconfigurată și dobândește valoarea și semnificația unui rețeauă mai vastă, ce implică și alte forme complementare de transmitere a culturii.

Toate metodele interactive de grup stimulează **comunicarea**, activizarea tuturor copiilor și formarea de capacități ca: spirit critic constructiv, independența în gândire și acțiune, găsirea unor idei creative de rezolvare a sarcinilor de învățare.

În procesul instructiv-educativ, prin intermediul limbajului se realizează multiplicarea cunoștințelor, lărgirea orizontului cu noi reprezentări. În consecință, limbajul poate fi privit din două puncte de vedere – pe de o parte, ca mijloc de comunicare și, pe de altă parte, ca mijloc de cunoaștere.

Metodele interactive de grup implică mult tact din partea dascălilor, deoarece trebuie să-și adapteze stilul didactic în funcție de tipul de copil: timid, pesimist, agresiv, acaparator, nerădător, pentru fiecare găsind gestul, mimica, interjecția, întrebarea, sfatul, orientarea, lauda, reținerea, aprecierea, entuziasmul, în concordanță cu situația de moment.

Situațiile de învățare rezolvate prin metode interactive de grup dezvoltă copiii gândirea democratică, deoarece ei exersează gândirea critică și înțeleg că atunci când analizează un personaj, comportamentul unui copil, o faptă, o idee, un eveniment, ei critică comportamentul, ideea, fapta, nu critică personajul din poveste sau copilul, adultul. Metodele învață copiii că un comportament întâlnit în viața de zi cu zi poate fi criticat pentru a învăța cum să-l evităm. Ei aduc argumente, găsesc soluții, dau sfaturi din care cu toții învață. Este însă importantă alegerea momentului din lecție dintr-o zi, personajul – copilul și fapta lui – deoarece ele reprezintă punctul cheie în reușita aplicării metodei și nu trebuie să afecteze copilul. Tocmai acesta este punctul forte al metodelor care introduc în dezbateri comportamente reale, cotidiene.

După fiecare metodă aplicată se pot obține performanțe pe care copiii le percep și-i fac responsabili în rezolvarea sarcinilor de lucru viitoare. Copiii înțeleg și observă că implicarea lor este diferită, dar, încurajați, își vor cultiva dorința de a se implica în rezolvarea sarcinilor de grup. Grupul înțelege, prin exercițiu, să nu-și marginalizeze partenerii de grup, să aibă răbdare cu ei, exersându-și toleranța reciproc.

Aplicarea metodelor solicită timp, diversitate de idei, angajare în acțiune, descoperirea unor noi valori, responsabilitate didactică, încredere în ceea ce s-a scris și în capacitatea personală de a le aplica creator pentru eficientizarea procesului instructiv-educativ.

În cadrul fiecărei metode, copiii primesc sarcini de învățare. Acestea sunt foarte diferite de la o metodă la alta, încât explorează o mare varietate de capacități.

Sarcinile de lucru trebuie să îndeplinească anumite condiții:

- să fie transmis timpul alocat sarcinii de lucru;
- să fie descrisă gradual;
- să fie legată de viața reală;
- să ofere posibilitatea copiilor de a se autoevalua, corectă, de a comunica cu colegii;
- în formularea întrebărilor să se folosească taxonomia lui Bloom.

Dacă sarcina de învățare este clară, concisă, rezolvarea va fi rapidă, eficientă prin implicarea întregului grup, care, în astfel de situații, își coordonează acțiunile, se ajută reciproc, se încurajează, negociază soluțiile individuale. Metodele ajută copiii să-și formeze personalitatea, să se cunoască, să-și descopere stilul propriu de gândire și acțiune, să și-l modeleze.

În funcție de tipul activităților organizate în grădiniță, metodele interactive pot fi clasificate astfel:

1. **Metode de predare – învățare:** Predarea – învățarea reciprocă, Mozaic, Tehnica Lotus, Stabilirea succesiunii evenimentelor, Bula dublă, Partenerul de sprijin, Cubul, Puzzle, Comunicarea rotativă, Schimbă perechea, Locuri celebre, Călătoria misterioasă, Acvariul, Învățarea în cerc, Mica publicitate, Harta cu figuri, Strategii de lectură a textelor științifice, Examinarea expunerii.

2. **Metode de fixare, consolidare și evaluare:** Piramida și diamantul, Ghicitorile, Ciorchinele, Tehnica fotolimbajului, Benzi desenate, Posterul, Trierea aserțiunilor, Tehnica blazonului, Sintetizarea, Diagrama Venn, Metoda piramidei, Examinarea povestirii, Jurnalul grafic, Turul galeriei, Turnirul întrebărilor, Cvintetul, Analiza și interpretarea imaginilor, Categoriizarea, Turnirul enunțurilor.

3. **Metode de creativitate:** Brainstorming, Metoda Philips, Tehnica viselor, Tehnica 6/3/5.

4. **Metode de rezolvare de probleme:** Pălăriuțele gânditoare, Studiu de caz, Pătratele divizate, Minicazurile, Diagrama cauză – efect, Interviu, Explozia stelară, Metoda Frisco, Mai multe capete la un loc.

5. **Metode de cercetare în grup:** Proiectul, Reportajul, Investigația în grup, Experimentul, Explorarea interdisciplinară, Cercetarea mea, Investigația comună („Metode interactive de grup”).

La vârsta preșcolară limbajul prezintă noi valențe și îi permite copilului să realizeze relații complexe cu adulții și cu ceilalți copii, să-și organizeze activitatea psihică, să-și exprime ideile și stările interioare, dar și să înțeleagă și să acumuleze informații. Prin intermediul limbajului copilul își dezvoltă propria sa experiență și mai cu seamă învață din experiența altora. Cu ajutorul limbajului se formează și se organizează sisteme în care sunt integrate cunoștințele, ceea ce contribuie la sistematizarea și complicarea condițiilor interioare de formare a personalității.

Utilizarea metodelor și tehnicilor interactive în activitatea instructiv-educativă de formare și dezvoltare a limbajului facilitează acomodarea firească a copilului la sistemul de relații, norme și valori cerute de mediul instituțional. Relaționarea socială contribuie la educarea trăsăturilor pozitive de voință și de caracter, dezvoltă spiritul de cooperare / colaborare, coordonează eforturile individuale pentru atingerea unui scop comun și reciprocitatea interacțiunilor.

Activitățile desfășurate în cadrul grupului contribuie la dezvoltarea abilităților de cooperare, relațiile dintre membrii grupului devin relații de egalitate, nu de subordonare, copiii învățând să-și asume pe rând anumite roluri. Totodată, se dezvoltă identitatea personală prin autoevaluare, copiii dobândind încredere în sine și în capacitatea lor de a relaționa pozitiv, de a aborda o atitudine conformă cu valorile și normele impuse de mediului educațional. Astfel, sala de grupă devine un mediu agreabil, dispărând ierarhiile tipice, dezvoltându-se respectul, atașamentul și grija față de ceilalți.

Avantajele aplicării strategiilor interactive în activitatea instructiv-educativă se recomandă, deoarece acestea au caracter formativ și informativ, valorifică experiența proprie a copiilor, le dezvoltă răspunderea individuală și de grup, favorizează înțelegerea conceptelor și ideilor, echilibrează efortul cadrului didactic și al copiilor, stimulează motivația învățării, determină copiii să caute și să dezvolte soluții pentru diverse situații-problemă, dezvoltă gândirea critică, logică și independentă.

BIBLIOGRAFIE

1. BODIȘTEAN, F. *Literatura pentru copii și tineret dincolo de story*. Cluj-Napoca: Editura Casa Cărții de Știință, 2007.
2. BREBEN, S.; GONGEA, E.; RUIU, G.; FULGA, M. *Metode interactive de grup – ghid metodic*. Craiova: Editura Arves, 2002.
3. CERGHIT, I. *Metode de învățământ*. București: Editura Polirom, 1997.
4. DUMITRANA, M. *Educarea limbajului în învățământul preșcolar*. București: Editura Compania, 1999.
5. IONESCU, M.; CHIȘ, V. *Strategii de predare și învățare*. București: Editura Științifică, 1992.
6. MITU, F. *Literatură pentru cei mici*. București: Editura Humanitas Educațional, 2005.
7. NEAGU, M.R. *Jocul didactic – cale de acces spre sufletul copilului*. București Editura Rovimed Publishers, 2011.
8. PÂNIȘOARĂ, I.O. *Comunicarea eficientă*. Ediția a IV-a, revăzută și adăugită. Iași: Editura Polirom, 2015.
9. RAFAILĂ, E. *Educarea creativității la vârsta preșcolară*. București: Editura Aramis, 2003.